

Najstariji spomeni hrvatskih krajeva

Najstariji spomeni hrvatskih krajeva

---

1. U izvorima Papinske kurije (kurija = dvor)

- govore o dolasku Slavenu na područje rimske Dalmacije

2. U kronikama i diplomatskoj građi nastaloj na franačkom dvoru u 9. st.

- o slavenskim knežvima i hrvatskoj kneževini

3. Izvori iz hrvatske kneževine 9. st.

Papa Grgur I. Veliki (590.-604.)

- Iz njegova pontifikata sačuvano je više od **850 papinih pisama!**
- Upućena raznim europskim državicima i svećenicima

Dio pisama odnosi se na hrvatske krajeve

- **Najviše na Salonu**
  - o crkvenoj upravi u Dalmaciji
  - o provalama Slavena i Avara u Dalmaciju

Važnost

Pisma pape Grgura I. svjedoče o:

- Stalnim upadima Slavena i Avara u Dalmaciju
- Problemu pljačkanja Dalmacije od strane barbara (Slavena i Avara)
- Narušenom miru
- Problemi državne i crkvene organizacije uslijed slavenskih provala

Liber pontificalis

Liber pontificalis = Pontifikalna kronika

- Povijest papa

Nalazi se i biografija pape Ivana IV. (640.-642.)

- Kaže se da je bio *natione Dalmata*
- Doznajemo o provalama Slavena i Avara u Dalmaciju
- Šalje opata Martina u Dalmaciju i Istru kako bi otkupio zarobljenike
- Odredio je i da se skupe relikvije svetaca iz Dalmacije i Istre

Iohannes, natione Dalmata, ex patre Venantio scolastico, sedit ann. I mens. VIII die XVIII.

Hic temporibus suis misit per omnem Dalmatiam seu Histriam multas pecunias per sanctissimum et fidelissimum Martinum abbatem propter redemptionem captivorum qui depraedati erant **a gentibus**.

Liber pontificalis – dio iz kronike o Ivanu IV.

IOHANNES, natione Dalmata, ex patre Venantio scolastico, sedit ann. I mens. VIII dies XVIII. Hic temporibus suis misit per omnem Dalmatiam seu Histriam multas pecunias per sanctissimum et fidelissimum Martinum abbatem propter redemptionem captivorum qui depraedati erant a gentibus. Eodem tempore fecit ecclesiam beatis martyribus Venantio, Anastasio, Mauro et aliorum multorum martyrum, quorum reliquias de Dalmatias et Histrias adduci praeceperat, et recondit eas in ecclesia suprascripta, iuxta fontem Lateranensem, iuxta oratorium beati Iohannis evangelistae, quam ornavit et diversa dona optulit: ubi supra, arcus argenteos II, qui pens. sing. lib. XV, simul et alia vasa argentea multa. Fecit autem ordinationes II per mens. decemb., presbiteros XVIII, diaconos V; episcopos per diversa loca numero XVIII. Hic demisit omni clero rogam integram. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum, sub die III id. octob. Et cessavit episcopatus mens. I die XIII.

Važnost Liber pontificalis

Naseljenost Slavena u Dalmaciji i Istri

Problemi koje Slaveni prave u Dalmaciji i Istri svojim upadima

Papino nastojanje oko otkupa rimskih zarobljenika

Kontakti Slavena s rimsko-latinskom kulturom

Prijenos relikvija i kultra dalmatinskih i istarskih mučenika u Rim

Karolinški izvori

Karolinzi

- franačka dinastija
- najpoznatiji vladari:

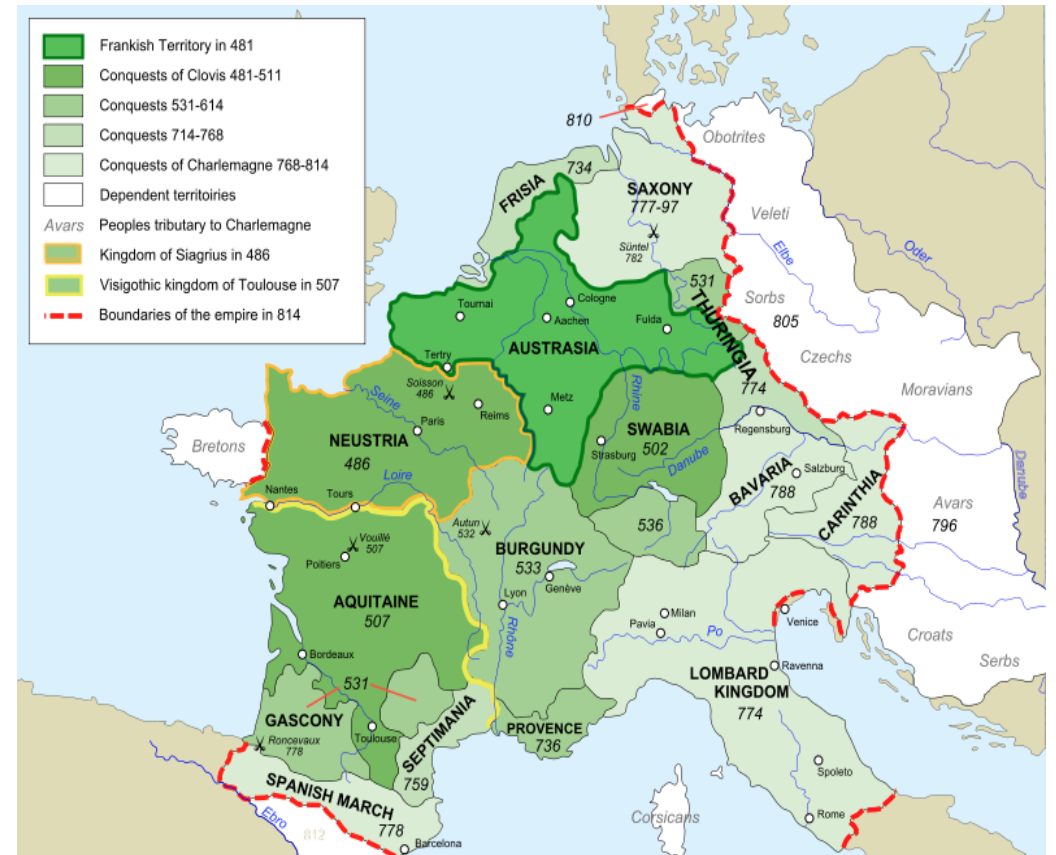
Karlo Veliki (747.-814.)

- Franački kralj 768.-814.
- Rimski car od 800. godine

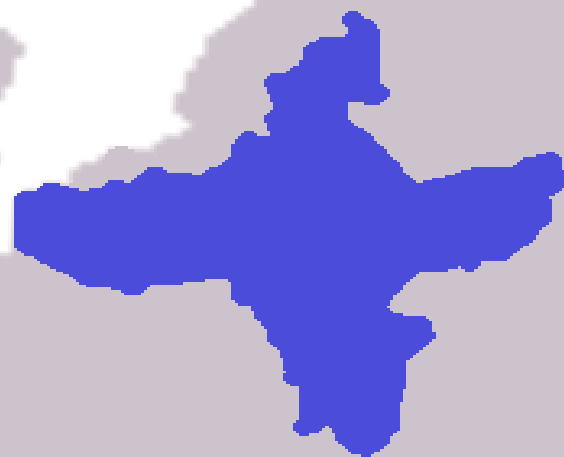
Ludovik Pobožni

- Sin Karla Velikog (814.-840.)

- hrvatski krajevi dio franačke države

481

Annales Regni Francorum (Anali Franačkog kraljevstva)

Anali Franačkog kraljevstva

- Djelo koje bilježi događaje u Franačkoj 741.-829.

Više autora

Glavni redaktor bio je najvjerojatnije benediktinac Einhard (odgojitelj Ludovika Pobožnog)

***Annales Regni Francorum* sadrže podatke o knezu Ljudevitu Posavskom**

- Anali ga nazivaju *Liudewitus, dux Pannoniae inferioris*
- Spominju njegovu pobunu protiv Franaka

Ljudevit Posavski

- knez Donje Panonije = posavske Hrvatske početkom 9. st.
- franački vazal, podređen vlasti Ludovika Pobožnog
- sjedište – možda Siscia
- pobuna protiv franačke vlasti između 819. i 823.

Razlozi:

- okrutnost i samovolja franačkih vojnih zapovjednika,
- pretjerani porezi i vojna opterećenja

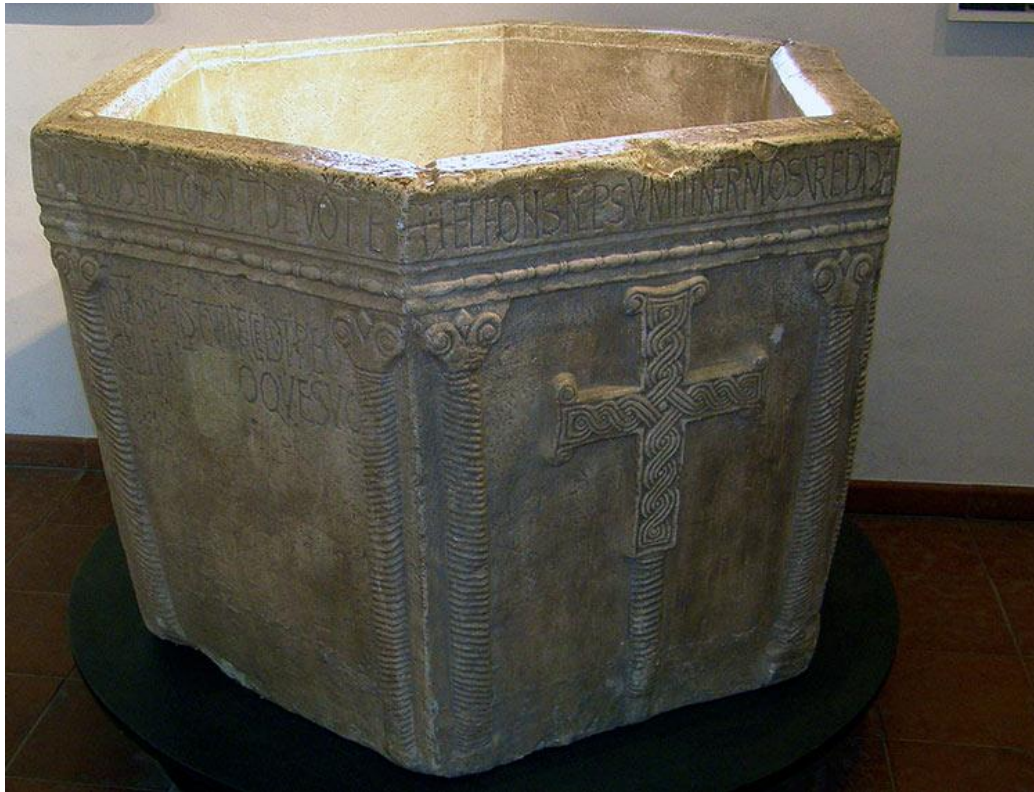
Franci nekoliko puta vojno intervenirali

Pobuna slomljena

Spominje se i slavenski knez Borna – koji je tijekom pobune ostao vjeran Francima i nije pružio pomoć Ljudevitu

Krstionica kneza Višeslava

Kamena krstionica iz ranog srednjeg vijeka (oko 800. godine)

Jedan od najstarijih epigrafskih spomenika povezanih s Hrvatima

Posvetni natpis s naglašeno zavjetnom komponentom

Dao ga izraditi svećenik Ivan u čast sv. Ivana Krstitelja za vrijeme kneza Višeslava

Ne znamo kada je točno živio i djelovao knez Višeslav, odnosno kada i gdje nastala krstionica

Natpis

+ HEC FONS NE(M)PE SVM(m?)IT INFIRMOS VT
REDDAT

ILLVMINATOS . HIC EXPIANT SCELERA SVA QVOD

[DE PRIMO] SVMPSERVNT PARENTE VT
EFFICIENTVR

XP(ISTI)COLE SALVBRIER CONFITENDO TRINV(M)
P(ER)

HENNE(M) . HOC IOH(ANNES) PR(ES)B(YTER) SVB
TE(M)PORE VVISSAS

CLAVO DVCI OPVS BENE CO(M)PSIT DEVOTE

IN HONORE VIDELICET S(AN)C(T)I

IOH(ANN)IS BAPTISTE, VT INTERCEDAT P(RO) EO
CLIENTVLOQVE SVO

Ovo (vrelo) izvor prima naime nemoćne, da ih prosvijetli. Ovdje se čiste od svojih zločina što ih primiše od prvoga roditelja, da postanu kršćani spasonosno ispovijedajući vječno Trojstvo. Ovo je djelo vješto (majstorski) napravio svećenik Ivan u vrijeme kneza Višeslava, iz pobožnosti pak u čast sv. Ivana Krstitelja, da posreduje za nj i njegova štíćenika.

Ključni historiografski problemi

---

1. Datacija

Tradicionalno: kraj 8. / početak 9. st.

Neki autori predlažu kasniju dataciju (9. st.)

2. Identitet kneza Višeslava

Je li bio hrvatski knez Dalmacije?

Ili knez u Neretvanskoj / Zahumskoj oblasti?

3. Mjesto nastanka

Nin (tradicionalna teza)

Druge lokacije

Zaključci novije historiografije:

- Svjedočanstvo latinske crkvene organizacije
- Natpis hrvatskog porijekla
- Dokaz rane kristijanizacije hrvatskog prostora
- S početka 9. stoljeća
- Najvjerojatnije nastao u Ninu
- Natpis za netom pokrštenu hrvatsku elitu
- Pod franačkim utjecajem

Porijeklo i etnogeneza Hrvata

Različite teorije

Dvije najvažnije

1. Slavenska teorija (prevladavajuća)

Hrvati dio slavenskih migracija 6.–7. st.

Doseljenje na prostor nekadašnje rimske provincije Dalmacije

Najvažniji pisani izvor: Konstantin Porfirogenet, *De administrando imperio*

2. Proces etnogeneze (7.–9. st.)

Miješanje slavenskih doseljenika i romaniziranog stanovništva

Političko oblikovanje kneževina utječe na nastanak novog naroda

Utjecaj Franačkog Carstva i Bizanta na etnogenezu

Etnogeneza se gleda kao dugotrajan proces oblikovanja identiteta, jezika i političke strukture